

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

«ОРГАНІЧНЕ АГРОВИРОБНИЦТВО: ОСВІТА І НАУКА»

**Київ
2019**

УДК 65.012.8 (082)

**Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Науково-методичного центру ВФПО (протокол від 17.09.2019 № 6)**

**Збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної
конференції «Органічне агровиробництво: освіта і наука».
31 жовтня 2019 року, Науково-методичний центр ВФПО. – Київ, 2019. –
149 с.**

**За точність і зміст матеріалів, достовірність і розкриття проблеми
відповідальність несуть автори публікацій**

T. Absoluta Meur. на нових територіях свідчить про поширення виду в умовах південних регіонів України, зокрема, у 2019 р. виявлено у трьох населених пунктах Запорізької області. На ці території було накладено карантинний режим.

Враховуючи особливості вирощування томатів, терміни їх стиглості та уразливість культури до комах та збудників, доцільним з екологічної точки зору є використання біопрепаратів у поєднанні з фітосанітарними заходами в інтегрованій системі захисту від *T. Absoluta* Meur., забезпечуючи зниження чисельності фітофагів за відносно низької токсичності препаратів аж до самого збирання врожаю.

Удосконалена система контролю чисельності карантинних лускокрилих шкідників на помідорах, яка охоплює карантинні заходи, такі як: карантинний огляд продукції та посадкового матеріалу з країн (зон) поширення шкідника, регулярні обстеження; агротехнічні заходи (сівозміна, знищення рослин-резерваторів); профілактичні (феромонний моніторинг) та контролювання в період вегетації культур.

Поряд з цим, протягом вегетаційного сезону доцільно застосовувати феромонні пастки для створення самцевого вакууму популяції шкідників із розрахунку 8–10 пасток на 1 га.

Література

1. URL : https://agromage.com/stat_id.php?id=749.
2. URL : <http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/.pdf>.
3. URL : <http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/.pdf>.
4. URL : <https://www.cabi.org/isc/datasheet/49260#toimpact>.

УДК 633.35:631.5[477.4+292.485] (045)

ШЕВЧУК В.В., аспірант;

ДІДУР І.М., канд. с.-г. наук, науковий керівник

Вінницький національний аграрний університет

Vvictoriya07@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ГОРОХУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО

Питання виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції в разі застосування ресурсоощадливих технологій та засобів біологізації є важливою проблемою сучасного сільського господарства. Відомо, що основним джерелом рослинного білка як для тваринництва, так і для

харчування населення є зернобобові культури, які займають важливе місце в структурі рослинних білкових ресурсів України.

Серед зернобобових культур понад 60 видів належать бобовим рослинам, якість білка яких за вмістом протеїну вища, ніж у злакових більше, ніж удвічі, а за амінокислотним складом їх засвоюваність краща. Крім того, ці культури здатні застоювати вільний азот повітря завдяки симбіозу з бульбочковими бактеріями, що позитивно впливає на структуру ґрунту.

Поширеною бобовою культурою на Україні є горох, який порівняно з іншими бобовими має високу врожайність зерна, добрі показники якості та короткий вегетаційний період. Зерно гороху є цінним продуктом харчування населення та невід'ємним компонентом кормів для тваринництва, оскільки містить велику кількість білкових речовин, мінеральних солей та вітамінів.

Окрім рослинних білкових ресурсів, горох виконує роль найкращого попередника для багатьох сільськогосподарських культур, зокрема для пшениці озимої. Це типовий азотфіксатор, який характеризується здатністю коренів використовувати малорозчинні та важкодоступні для злаків мінеральні сполуки з орного шару ґрунту з більш глибоких шарів. Визначено, що після вирощування гороху у ґрунті залишається понад 100 кг на га зв'язного азоту, зменшується мінералізація гумусу та посилюється родючість ґрунту.

В Україні площі посіву гороху ярого інтенсивно скорочуються і складають 40 тис. га. Проте в останні роки впроваджують сорти гороху озимого, що володіють низкою переваг над ярим, а саме: сталим урожаєм зерна та зеленої маси; захистом ґрунту від вітрової та водної ерозії; ефективним використанням промірних температур або вологи пізньоосіннього та ранньовесняного періодів. Тому пошук шляхів скеровано на дослідження нових сортів гороху озимого в умовах Лісостепу правобережного та підвищення рівня врожайності зерна культури через упровадження нових технологічних прийомів його вирощування.

Однією із нових зернобобових культур на Україні є горох озимий. У 2016 році було зареєстровано сорт гороху озимого НС Мороз. Це перший озимий сорт білкового гороху сербської селекції, призначений для виробництва зерна. Цей сорт створено методом відбору гібридної популяції. Дуже ранній сорт, стійкий до низьких температур, призначений для вирощування зерна. Схожість насіння – 95 %. Терміни висівання з 15 вересня по 20 жовтня, збирання – з 10 по 15 червня. Оптимальна норма висіву – 1–1,2 млн/га (200–220 кг/га). Рекомендовані зони вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся. Зерно озимого гороху використовують у годівлі всіх видів свійських тварин, а також як відмінний додаток до соєвого шроту.

Порівняльним аналізом вегетаційних періодів культур гороху озимого сорту НС Мороз та ярого сорту Меценат виявили, що період дозрівання

гороху озимого розпочинається на 10–14 днів раніше від гороху ярого. Щільність посіву становить 1,0–11 млн схожого насіння на гектар. Оскільки маса 1 тис. насінин озимого гороху дещо нижча, ніж у сорту гороху ярого, тому норма висіву становить 220 кг/га. Глибина посіву варіює від 3–5 см залежно від вологості і механічного складу ґрунту.

Успішна перезимівля гороху озимого залежить від погодних умов (низьких температур, відлиги, наявності снігового покриву тощо) та від стадії рослин перед входом у зиму. Встановлено, що для гороху озимого оптимальною фазою для входження у зиму є утворення три-, п'ятитрійчастих листків. Саме така стадія розвитку сприяє кращій перезимівлі культури. Рослини сорту НС Мороз добре перенесли весняні заморозки. Слід зауважити, що в разі сильних морозів загибель рослин не настає, оскільки вони входять у своєрідний анабіоз. Навесні їх коренева система формує додаткові пагони і рослина продовжує вегетацію.

У озимого сорту є певні морфологічні особливості. На відміну від ярого він здатний утворювати два стебла у фазу кушіння і часті міжвузля, що є ефективним проти вилягання культури і сприяє збільшенню потенційної урожайності культури. Висівання гороху озимого здійснювали традиційними сівалками з міжряддями 15 см. Проте, слід зазначити, що враховуючи здатність гороху озимого до гарного галуження, його можна висівати і з шириною 30 см, оскільки культура достатньо ефективно використовує площу, і як правило, серед посівів не утворюються пусті місця. Дехто з аграріїв указують, що єдиним недоліком вирощування озимого гороху є нерівномірність його дозрівання. Частина сходів з'являється восени, а частина – навесні.

Таким чином, вирощування гороху озимого в умовах Лісостепу правобережного є доцільним, оскільки культура має низку переваг над ярим: використання вологи, яка накопичилась у ґрунті від танення снігу; раннє звільнення поля, що є важливим чинником для наступних культур у сівозміні; формування ранньої зелені, яку можна використати для скошування і згодовування сільськогосподарських тварин, а також для випасання; використання як покрівельної культури (для осіннього посіву) під час вирощування сої та кукурудзи.

У подальшому окреслено продовжити дослідження нових сортів гороху озимого в умовах Лісостепу правобережного та рівня врожайності зерна культури впровадженням нових технологічних прийомів вирощування, які охоплюють застосування стимуляторів росту, бактеріальних препаратів, фунгіцидного протруювача та позакорневих підживлень мінеральними добривами.

<i>ПИСАРЕНКО В.М., ПИСАРЕНКО П.В., ПИСАРЕНКО В.В.</i> Органічне землеробство в контексті сталого розвитку. Сівозміни	85
<i>ЯВОРОВ В.М., ВАХНЯК В.С., ХОМОВИЙ М.М.</i> Природні мінерали як засіб докорінного покращення фізико-хімічних властивостей ґрунтів та підвищення урожайності сільськогосподарських культур	89
<i>КУСТОВСЬКИЙ Є.О., КУСТОВСЬКА А.В.</i> Актуалізація ролі екологічної освіти в популяризації органічного виробництва та вирішенні проблеми продовольчої безпеки	92
<i>НАГОРНА Л.В., КАСЯНЕНКО О.І., ПРОСКУРІНА І.В., КАСЯНЕНКО С.М.</i> Основні аспекти застосування пробіотиків в умовах промислових технологій вирощування птиці	96
<i>ТАЛАВИРЯ М.П., КОВАЛЬ О.М.</i> Інституційне середовище розвитку біоекономіки України	99
<i>СТАНКЕВИЧ С.В., ЗАБРОДІНА І.В., БРОУН І.В.</i> Перспективи використання фітонцидів у захисті яблуневого саду від зеленої яблуневої попелиці	101
<i>КУЛІНСЬКА Ю.О., СИКАЛО О.О.</i> Поширення південноамериканської томатної молі в Україні	103
<i>ШЕВЧУК В.В., ДІДУР І.М.</i> Перспективи використання гороху озимого в умовах Лісостепу правобережного	105
<i>ДОВБИШ Л.Л., ТКАЧУК К.А.</i> Використання елементів живлення рослинами кукурудзи залежно від норм вапнякового матеріалу Calciprill	108
<i>ЧЕХ М.М., ДЕМЧУК В.С.</i> Агротехніка вирощування сочевиці на органічній основі	111
<i>ЛІТВИНОВА О.А.</i> Ефективність органічних систем удобрення на сірому лісовому ґрунті	114
<i>БОГАТКО Н.М., БОГАТКО Л.М., ЯЦЕНКО І.В.</i> Судово-ветеринарна експертиза м'яса забійних тварин за встановлення його фальсифікації	116
<i>ГОЛЬЦ В.М., ШАКАЛІЙ С.М.</i> Ефективність елементів біологізації вирощування пшениці озимої	118
<i>КОС'ЯНЧУК Н.І., ТЮТЮН А.І., СОРОКІНА Н.Г.</i> Відходи тваринництва і довкілля	121
<i>КАДИРУС І.Г.</i> Органічне виробництво у формуванні продовольчої безпеки країни	123
<i>КУРГАК В.Г., КАРБІВСЬКА У.М., МАРТИЦУК В.Ф., МАЛИНКА Л.В.</i> Перспективи розвитку органічного луківництва в Україні	126